

Nowe przepisy dla gazów odnawialnych

– ocena proponowanych zmian

Adam Wawrzynowicz, Kamil Iwicki, Marcel Krzanowski

W ostatnim czasie pojawiły się nowe regulacje, których celem deklarowanym przez prawodawcę jest poprawa otoczenia regulacyjnego dla rozwoju segmentu gazów odnawialnych w Polsce. We wrześniu 2022 roku weszło w życie rozporządzenie ministra klimatu i środowiska z 6 sierpnia 2022 roku, zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków funkcjonowania systemu gazowego¹ (rozporządzenie zmieniające), którego podstawowym celem jest umożliwienie zatłaczania biometanu do sieci gazowej. Ponadto, nowe przepisy mają m.in. usunąć wątpliwości dotyczące zgodności rozporządzenia ministra gospodarki z 2 lipca 2010 roku w sprawie szczegółowych warunków funkcjonowania systemu gazowego (rozporządzenie systemowe) z przepisami prawa unijnego.

4 tygodnie później w wykazie Rządowego Centrum Legislacji zaprezentowano projekt ustawy o zmianie ustawy „Prawo energetyczne” oraz niektórych innych ustaw (numer UD382 w wykazie Rządowego Centrum Legislacji)². Propozycje w nim zawarte realizują jeden z celów Polskiej Strategii Wodorowej do 2030 roku z perspektywą do 2040 roku³, czyli stworzenie stabilnego otoczenia regulacyjnego gospodarki wodorowej. Nowelizacja stanowi część pakietu legislacyjnego zwanego „Konstytucją dla wodoru”, którego głównym celem jest stworzenie ram regulacyjnych funkcjonowania rynku wodoru z uwzględnieniem potrzeby zachowania konkurencyjności⁴. Projekt ustawy znajduje się obecnie na etapie uzgodnień, konsultacji publicznych i opiniowania. Na dzień oddawania tego artykułu do druku konsultacje jeszcze trwały. Autorzy odnoszą się zatem do głównych zmian istotnych dla branży gazowniczej, wynikających z opublikowanego projektu UD382.

Parametry jakościowe dla biometanu oraz dopuszczalna domieszka wodoru

W celu umożliwienia zatłaczania biometanu do sieci gazowej rozporządzenie zmieniające dostosowało parametry jakościowe dla paliw gazowych w sieciach, określone w rozdziale 8 rozporządzenia systemowego przez wskazanie wymagań dotyczących związków chemicznych, których obecność jest charakterystyczna dla paliw pochodzących z biomasy. Co ważne, rozporządzenie zmieniające ustanawia pożądany przedział ich udziału w paliwach gazowych (przez wskazanie maksymalnych wartości), pozostawiając operatorom systemów gazowych pewną swobodę w zakresie odpowiedniego dostosowania poszczególnych parametrów do stanu sieci czy innych aspektów technicznych. Projektodawcy określają to jako kompromis pomiędzy postulatami zgłaszanymi przez branżę. Chodziło przede wszystkim o stworzenie dla operatorów pewnej przestrzeni do decydowania o tym, jaki jest tolerowany poziom danej substancji, tak aby uniknąć zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania sieci gazowej oraz bezpieczeństwa ludzi i mienia.

Jedną ze wspomnianych powyżej substancji, której należy poświęcić szczególną uwagę, jest wodór. Od przyjęcia „Polityki energetycznej Polski do 2040 roku”⁵ podkreślano konieczność domieszkowania gazami odnawialnymi gazu ziemnego w celu jego „zazielenienia”.

Jednym z kluczowych elementów tego dokumentu strategicznego jest osiągnięcie zdolności transportu sieciami gazowymi mieszaniny zawierającej około 10% gazów zdekarbonizowanych w 2030 roku. Problemem jest jednak to, że domieszki wodoru istotnie wpływają na ciepło spalania gazu ziemnego⁶. Ponadto, w dotychczasowych dyskusjach nie było jasności co do tego, czy domieszki liczone procentowo (np. 10%) powinny odnosić się do objętości czy do masy. Także przy określaniu dopuszczalnej ilości wodoru projektodawcy postawili na przyznanie elastyczności operatorom systemów gazowych.

W drodze rozporządzenia zmieniającego odstąpiono także od dotychczasowej praktyki polegającej na zobowiązaniu operatorów systemów gazowych do badania jakości paliw w punktach wejścia. Model ten zastąpiono obligatoryjną współpracą między podmiotami wprowadzającymi paliwa gazowe do sieci oraz operatorami. Rozwiązanie to ma zwiększyć bezpieczeństwo funkcjonowania systemów oraz sprawić, że podział kosztów związanych z transformacją energetyczną będzie sprawiedliwie podzielony.

Podstawy systemu wodorowego

Zdecydowanie więcej (przełomowych) zmian przewidziano w projekcie ustawy zmieniającej prawo energetyczne (druk UD382). Długo wyczekiwany dokument ma stanowić jedynie część z planowanych do wprowadzenia zmian, składających się na kompleksową regulację odnoszącą się do wodoru. Projekt ustawy ma zrealizować postulowane na poziomie unijnym wyodrębnienie systemu wodorowego od systemu gazowego⁷. Osiągnięcie tego celu ma nastąpić poprzez uznanie wodoru za odrębny rodzaj paliwa. Ustawa z 10 kwietnia 1997 roku „Prawo energetyczne”⁸ wyróżnia 3 rodzaje paliw, tj. paliwa stałe, ciekłe i gazowe. Ze względu na jego właściwości fizykochemiczne wodoru nie można było prosto przyporządkować do jednej z tych kategorii, wobec czego za najsluszniejsze uznano jego wyodrębnienie. Przez „wodór” na gruncie ustawy rozumiana będzie każda substancja chemiczna oznaczona kodem CN 2804 10 00. Nie oznacza to jednak, że wodór traci znaczenie dla gazownictwa. W uzasadnieniu do projektu ustawy można wyczytać, że gaz ten może zostać uznany za paliwo gazowe jedynie wówczas, gdy stanowi domieszkę do innego gazu palnego, przede wszystkim gazu ziemnego, i gdy jest przesyłany siecią gazową.

Wprowadzenie prawnej granicy między wodorem a innymi paliwami to kluczowa zmiana w kontekście stworzenia całkowicie nowego systemu gazowego, zorientowanego wyłącznie wokół wodoru. Główne role w tym systemie mają odgrywać operator systemu wodorowego i operator systemu magazynowania wodoru (oraz łączący ich zadania operator systemu połączonego wodorowego). Obecnie projektodawcy skupiają się więc tylko na sieciach wodorowych oraz instalacjach magazynowania wodoru. Należy przypomnieć, że w planach prawodawcy unijnego jest powołanie także operatorów terminali wodorowych.

Operatorem systemu wodorowego będzie mogło zostać przedsiębiorstwo energetyczne zajmujące się przesyłaniem wodoru. Na tego operatora spadnie cała odpowiedzialność za ruch w sieci wodorowej, bieżące i długookresowe bezpieczeństwo jej funkcjonowania, eksploatację, konserwację, remonty oraz niezbędną rozbudowę, w tym połączeń z innymi sieciami. Realizując powyższe zadania, operator ma dbać o równe traktowanie wszystkich użytkowników nowego systemu oraz uwzględniać wymogi ochrony środowiska. Operator systemu magazynowania wodoru to w myśl projektu ustawy przedsiębiorstwo energetyczne zajmujące się magazynowaniem wodoru, odpowiedzialne za eksploatację instalacji magazynowej wodoru. Ta ostatnia ma stanowić magazyn energii, tak więc operator systemu magazynowania wodoru będzie przedsiębiorcą magazynującym energię. Podobnie jak w przypadku operatora systemu wodorowego, realizacja zadań związanych z magazynowaniem wodoru ma następować przy równym traktowaniu użytkowników systemu oraz z uwzględnieniem potrzeby ochrony środowiska.

Zasady wykonywania działalności w zakresie wodoru

Działalność gospodarcza w zakresie wodoru ma stanowić przedmiot reglamentacji administracyjnej. Zarówno wytwarzanie, przesyłanie i magazynowanie wodoru, jak i dostarczanie wodoru rurociągami bezpośrednimi (niebędącymi częścią systemu wodorowego) mają stanowić działalności wymagające uzyskania odpowiedniej koncesji wydawanej przez prezesa Urzędu Regulacji Energetyki. Ten organ będzie także właściwy do wyznaczenia przedsiębiorstw energetycznych na operatorów. Prezes URE wydaje rozstrzygnięcie w tej sprawie na wniosek zainteresowanych podmiotów. W przypadku braku inicjatywy z ich strony organ będzie mógł wydać decyzję z urzędu. Z kolei jeśli prezes URE odmówi wyznaczenia przedsiębiorstwa na operatora w trybie wnioskowym, będzie musiał wyznaczyć z urzędu inny podmiot spełniający ustawowe wymagania.

Projektodawcy przewidują wprowadzenie zasad rozdziału (*unbundling*) dla operatorów systemu wodorowego oraz magazynowania wodoru, pozostających w strukturze przedsiębiorstwa zintegrowanego pionowo. Chodzi o trzy z czterech wyróżnianych doktrynalnie rodzajów rozdziału, czyli rozdziału prawnego, funkcjonalnego i księgowego⁹. Pozostając w strukturze takiego przedsiębiorstwa, operatorzy będą musieli pozostać niezależni od innych działalności niezwiązanych z przesyłaniem i magazynowaniem wodoru lub konwersją elektrolityczną, o której będzie mowa w dalszej części artykułu. Operator systemu wodorowego i operator systemu magazynowania wodoru będą zobowiązani do sporządzania odpowiednio instrukcji ruchu i eksploatacji sieci wodorowej oraz instrukcji ruchu i eksploatacji instalacji magazynowania wodoru. Dla podmiotu odpowiedzialnego za eksploatację magazynów wodoru przewiduje się dodatkowo obowiązek, jakim jest prowadzenie w postaci elektronicznej rejestru instalacji magazyno-

wych wodoru „przyłączonych do jego sieci, stanowiących jej część lub wchodzących w skład jednostki wytwórczej lub instalacji odbiorcy końcowego, przyłączonej do jego sieci”.

Przedsiębiorstwa energetyczne zajmujące się przesyłaniem lub magazynowaniem wodoru będą zobowiązane zapewniać wszystkim podmiotom świadczenie usług na warunkach uzgodnionych przez strony w drodze umowy. Przesyłanie wodoru przez operatora będzie możliwe dopiero po wydaniu warunków technicznych i ekonomicznych przyłączenia do sieci oraz zawarciu umowy o przyłączenie. Ważnym zagadnieniem jest brak jednoznaczności w przepisach dotyczących taryfowania działalności w zakresie wodoru. Taryfowanie to sposób ochrony odbiorców przed naruszeniem interesu społecznego przez niewymierne uciążliwości ekonomiczne ponoszone przez odbiorców na skutek maksymalizacji zysków po stronie przedsiębiorstw energetycznych¹⁰. Projekt ustawy przewiduje, że przedsiębiorstwa energetyczne posiadające koncesję ustalają taryfy dla m.in. wodoru, jednak w przepisach nie ma zmian w zakresie zasad ustalania taryf oraz nowego upoważnienia dla ministra właściwego do spraw energii do wydania rozporządzenia określającego szczegółowe zasady kształtowania i kalkulacji taryf dla wodoru. Ponieważ rynek wodoru w Polsce jest słabo rozwinięty i wystąpienie opisanych powyżej zagrożeń dla odbiorców jest mało prawdopodobne, ze strony branży wysuwane są postulaty, aby na razie powstrzymać się od wprowadzania taryfowania dla działalności w zakresie wodoru.

Regulacja świadczenia usług konwersji energii

Wiele wskazuje na to, że wkrótce przepisy ustawy „Prawo energetyczne” będą regulować nowy rodzaj usługi świadczonej na rynku energii. Chodzi o konwersję elektrolityczną polegającą na przetworzeniu energii elektrycznej na wodór lub inne gazy w procesie elektrolizy lub przetworzeniu wodoru uzyskanego w procesie elektrolizy na energię elektryczną, dokonywane w instalacji konwersji elektrolitycznej. Ta ostatnia ma z kolei stanowić wyodrębniony zespół urządzeń opisanych przez dane techniczne i handlowe, służących do przeprowadzania procesu konwersji elektrolitycznej.

Wprowadzenie do regulacji instytucji konwersji elektrolitycznej było jednym z wiodących postulatów zgłaszanych przez Izbę Gospodarczą Gazownictwa na wcześniejszych etapach prac konsultacyjnych związanych z tworzeniem regulacji wodorowych w Polsce. Wydaje się, że w istotnej części te postulaty zostały uwzględnione przez Ministerstwo Klimatu i Środowiska w przygotowanym projekcie UD382.

Konwersja elektrolityczna to technologiczny „łącznik” między sektorem elektroenergetycznym a wodorowym. Przetworzenie energii elektrycznej do postaci wodoru ma stanowić odpowiedź na pojawiające się obecnie problemy z magazynowaniem nadwyżek energii elektrycznej, zwłaszcza powstających sezonowo przy wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii. W tym kontekście warto dodać, że projekt ustawy przewiduje także dodanie definicji legalnej terminu „magazynowanie energii”, który ma oznaczać:

■ magazynowanie energii elektrycznej (rozumiane jako przetworzenie energii elektrycznej pobranej z sieci elektroenergetycznej lub wytworzonej przez jednostkę wytwórczą przyłączoną do sieci elektroenergetycznej i współpracującą z tą siecią do innej postaci energii, przechowanie tej energii, a następnie ponowne jej przetworzenie na energię elektryczną) lub

■ przetworzenie energii elektrycznej pobranej z sieci elektroenergetycznej lub wytworzonej przez jednostkę wytwórczą przyłączoną do sieci elektroenergetycznej i współpracującą z tą siecią do innej postaci energii, w tym do postaci wodoru, przechowywania tej energii, a następnie wykorzystanie jej w postaci innego nośnika energii.

Pojęcie magazynowania energii zostało zaczerpnięte z innego projektu przygotowanego przez ministra klimatu i środowiska, czyli projektu ustawy o zmianie ustawy „Prawo energetyczne” i ustawy o odnawialnych źródłach energii (numer UC74 w wykazie Rządowego Centrum Legislacji)¹¹. Projektodawcy poddali je jednak delikatnej modyfikacji. Przetwarzanie energii elektrycznej w wyniku konwersji elektrolitycznej ma być usługą poprzedzającą zmagazynowanie energii. Usługa konwersji elektrolitycznej – zgodnie z projektem ustawy – może być świadczona przez operatorów: systemu wodorowego,

systemu magazynowania wodoru, systemu przesyłowego gazu oraz systemu dystrybucyjnego, przy czym ten pierwszy będzie do tego zobowiązany. Podstawą do jej realizacji ma być umowa. Projekt ustawy nie określa obligatoryjnych elementów tej umowy.

Ostatnie zmiany legislacyjne i propozycje wynikające z konsultowanego projektu ustawy UD382 mogą napawać optymizmem, jeżeli chodzi o tworzenie warunków regulacyjnych dla szybszego rozwoju segmentu gazów odnawialnych w Polsce.

Adam Wawrzynowicz, radca prawny w Kancelarii Prawnej Wawrzynowicz i Wspólnicy,
Kamil Iwicki, radca prawny w Kancelarii Prawnej Wawrzynowicz i Wspólnicy,
Marcel Krzanowski, prawnik w Kancelarii Prawnej Wawrzynowicz i Wspólnicy.

¹ Dz.U. 2022, poz. 1899.

² Biuletyn Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji, *Projekt ustawy o zmianie ustawy „Prawo energetyczne” oraz niektórych innych ustaw* <<https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12365500/katalog/12921264>> [dostęp: 8.11.2022].

³ Uchwała nr 149 Rady Ministrów z 2 listopada 2021 roku w sprawie przyjęcia „Polskiej strategii wodorowej do 2030 roku z perspektywą do 2040 roku” (M.P. z 2021 roku, poz. 1138).

⁴ Ministerstwo Klimatu i Środowiska, *Rozpoczęły się konsultacje publiczne projektu ustawy o zmianie ustawy „Prawo energetyczne” oraz niektórych innych ustaw (UD382)* <<https://www.gov.pl/web/klimat/rozpoczely-sie-konsultacje-publiczne-projektu-ustawy-o-zmianie-ustawy--prawo-energetyczne-oraz-niektorych-innych-ustaw-ud382>> [dostęp: 9.11.2022].

⁵ Obwieszczenie ministra klimatu i środowiska z 2 marca 2021 roku w sprawie „Polityki energetycznej państwa do 2040 roku” (M.P. z 2021 roku, poz. 264).

⁶ J. Jaworski, E. Kukulska-Zajac, P. Kaługa, *Wybrane zagadnienia dotyczące wpływu dodatku wodoru do gazu ziemnego na elementy systemu gazowniczego*, „Nafta-Gaz” 2019, nr 10, s. 625–632.

⁷ A. Wawrzynowicz, M. Krzanowski, *Komisja Europejska przedstawiła dwa ważne pakiety zmian prawnych dotyczących gazownictwa*, „Przegląd Gazowniczy” 2022, nr 1 (73), s. 56–60.

⁸ T.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 1385 z późn. zm.).

⁹ M. Swora, Z. Muras (red.), *Prawo energetyczne, tom I, Komentarz do art. 1–11s, wyd. II*, Warszawa 2016.

¹⁰ F. Elżanowski, *Polityka energetyczna. Prawne instrumenty realizacji*, Wydanie 1, Warszawa 2008, s. 56.

¹¹ Biuletyn Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji, *projekt ustawy o zmianie ustawy „Prawo energetyczne” i ustawy o odnawialnych źródłach energii* <<https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12347450>> [dostęp: 8.11.2022].

„Innowacyjna biogazownia”

Od ponad dwóch lat Narodowe Centrum Badań i Rozwoju realizuje przedsięwzięcie pod nazwą „Innowacyjna biogazownia”, a teraz po raz pierwszy otwiera podwoje i pokazuje efekty swojej współpracy z innowatorami. Jednocześnie inicjuje dyskusje z rynkiem na temat kontynuacji i poszerzenia działań.

„Innowacyjna biogazownia” jest jednym z dziewięciu przedsięwzięć wpisujących się w strategię Europejskiego Zielonego Ładu, realizowanych przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju (NCBR) dzięki wsparciu funduszy europejskich z Programu Inteligentny Rozwój. Projekt realizowany jest w trybie zamówień przedkomercyjnych, w ramach których wykonawcy rywalizują między sobą technologiami, opracowując innowacyjne mikroinstalacje biogazu rolniczego. Miejscem, w którym widać efekty „rywalizacji” są wielkopolskie Brody. To właśnie tam znajduje się Rolnicze Gospodarstwo Doświadczalne (RGD), zarządzane przez Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu – partnera strategicznego przedsięwzięcia.

Na terenie RGD Brody obecnie już działają mikroinstalacje biogazu rolniczego, a w 2023 roku stanie demonstrator technologii wypracowany w ramach „Innowacyjnej biogazowni”.

– *NCBR prowadzi projekt „Innowacyjna biogazownia” w szczególnej metodologii – identyfikujemy bariery i prosimy wykonawców, aby te wyzwania rozwiązywali. Firmy realizują projekty, rywalizując ze sobą. Kto opracuje lepszą technologię, ten dostaje od nas więcej punktów, a co za tym idzie – wię-*

sze finansowanie. Dlatego trzeba docenić wykonawców, którzy w takim konkursie zdecydowali się wziąć udział i z nami współpracować – powiedział Wojciech Racięcki, dyrektor Działu Rozwoju Innowacyjnych Metod Zarządzania Programami w NCBR, który bezpośrednio nadzoruje realizację przedsięwzięcia „Innowacyjna Biogazownia”.

Naukowcy z Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu oszacowali możliwość wykorzystania odpadów z przemysłu rolno-spożywczego w naszym kraju na równowartość prawie 8 mld m³ biometanu rocznie. Krajowe zużycie gazu ziemnego wynosi obecnie około 17 mld m³ rocznie, z czego dużą część stanowią dotychczas import spoza Unii Europejskiej. Oznacza to, że ponad 40% zużywanego przez Polskę gazu ziemnego może zostać zastąpione produkowanym na krajowym podwórku paliwem gazowym – biometanem. Niestety, w naszym kraju działa tylko ponad 300 biogazowni, w tym 140 biogazowni rolniczych; ponadto nie wytwarza się biometanu.

– *Potencjał rynku biogazowego i biometanowego w Polsce jest ogromny. NCBR, wraz z Uniwersytetem Przyrodniczym, prowadzi inwestycję, dzięki której pod koniec 2023 roku prawdopodobnie uruchomimy pierwszą w Polsce biometanownię. Mamy nadzieję, że to jest ta przysłówowa jaskółka zmian, która ten rynek uruchomi. Dzięki przedsięwzięciu uzyskujemy łącznie sześć instalacji w trzech różnych technologiach. Jest to świetne pole do dalszych badań – powiedział prof. dr hab. inż. Jacek Dach, kierownik Pracowni Ekotechnologii Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu, ekspert od lat aktywnie działający na rzecz branży biogazu.*

Opr. AC